

შინაარსი

ხალხი, ენა, მწერალი

ხალხი, ენა, მწერალი.....	5
ხალხის ენა ხალხის ისტორია.....	8
ქართული ენა, როგორც პოლივალენტოვანი სალიტერატურო ენა.....	11
ჩვენი დედაქალაქი და ჩვენი დედაენა	18
არ დავივიწყოთ დედაენა.....	20

შოთა რუსთაველი

„ვეფხისტყაოსნის“ ენის ადგილისათვის ქართული სალიტერატურო ენის ისტორიაში.....	22
ძველისა და ახალი ქართულის კომპონენტებისათვის „ვეფხისტყაოსნის“ ენის მორფოლოგიურსა და სინტაქსურ სტრუქტურაში	39
ეგზოცენტრული კომპოზიტები „ვეფხისტყაოსნის“ ენაში.....	78
დიალექტიზმების საკითხისათვის „ვეფხისტყაოსანში“.....	83
პაშტაი -სიტყვის მნიშვნელობისათვის „ვეფხისტყაოსანში“.....	104
К вопросу о диалектизмах в поэме Руставели «Вепхисткаосани».....	113

სულხან-საბა ორბელიანი

საბას „სიტყვის კონა“ როგორც ლექსიკოგრაფიული ნაშრომი.....	126
Первый толковый словарь грузинского языка С.-С. Орбелиани (Общая характеристика).....	147

ილია ჭავჭავაძე

ილია ჭავჭავაძე ენის შესახებ.....	152
ილია ჭავჭავაძე და სალიტერატურო ქართული ენის ერთიანობის საკითხი	166
ენის ტრფიალი (ილია ჭავჭავაძის დაბადების 140 წლისთავი).....	173

აკაკი წერეთელი

ჩვენი ენის დედაბოძი (აკაკი წერეთლის დაბადების 120 წლისთავი)	176
დიდი ქართველი პოეტის იუბილე (აკაკი წერეთელი — 140.....)	177

ვაჟა-ფშაველა

ვაჟას ლექსიკონისათვის (რედაქტორისაგან).....	178
---	-----

იაკობ გოგებაშვილი

ი. გოგებაშვილის „დედა ენა“ საიმედო ფარ-ხმალს წარმოადგენდა (ი. გოგებაშვილის დაბადების 100 წლისთავი)	182
Велики заслуги Я.С. Гогешашვიли (К столетию со дня рождения)	183
Учебник Я. Гогешашვიли «Деда ენა» – верная опора	184
„დედა ენის“ იუბილე (გამოცემის ასი წლისთავი).....	185
ხალხის სიყვარული („დედა ენის“ გამოცემის ასი წლისთავი)	190

ლექსიკოლოგია, სემასიოლოგია

ზოგი სიტყვის მნიშვნელობის განვითარებისათვის ქართულში (სივრცისა და დროის მომენტთა ურთიერთობის ასპექტში).....	191
წყარო სიძლიერისა (დიალექტური სიტყვებისა და გამოთქმების შესახებ)	201
სინონიმების დიალექტური წარმომავლობისათვის ძველ ქართულ სამწერლო ენაში.....	205
Реальность синонимов и возможность синонимических словарей.....	207

სალიტერატურო ენის ნორმალიზაციის საკითხები

სალიტერატურო ენა და ნორმა	209
К вопросу о внутренних законах развития языка.....	217
Продиктовано самой жизнью.....	226
თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები. ნორმათა დადგენის ძირითადი პრინციპები (თეზისები)	227

1. სუბიექტის -ს ობიექტის მრავლობითობის -თ-ს წინ (მათ ის აქვს თუ აქვთ? ის თქვენ გიგზავნის თუ გიგზავნით? ის თქვენ დაგიდგამს თუ დაგიდგამთ?).....236
2. ი- და ე-პრეფიქსებიანი ვნებითი გვარის ზმნების მრავლობითი რიცხვის ფორმათა წარმოება დრო-კილოთა II ჯგუფში (ისინი დაიმაღლენ თუ დაიმაღლენ? დაემაღლენ თუ დაემაღლენ? შეეჩვივნენ თუ შეეჩვიენ მას?).....241
3. სუბიექტის III პირის მრავლობითობის ნიშანი დრო-კილოთა I, II და III ჯგუფებში (ისინი აშენებდნენ თუ აშენებდენ? გაფითრდნენ თუ გაფითრდენ? მოვიდნენ თუ მოვიდენ? შეჰკითხებოდნენ თუ შეჰკითხებოდენ?) 245
4. ერთპირიანი ვნებითი გვარის ზმნების ფორმათა წარმოება თურმეობით პირველსა და მეორეში (ვმობილვარ თუ ვმობილვარ? ვმობილიყავი თუ ვმობილიყავი?) 248
5. ორპირიანი გარდაუვალი ვნებითი გვარის ზმნის ფორმათა წარმოება თურმეობით მეორეში (შევჰკითხებოდი თუ შევჰკითხებოდი?) 252
6. ორპირიანი -ავ და -ამ სუფიქსებიანი ზმნების ფორმათა წარმოება თურმეობით პირველში (გაუბედავს თუ გაუბედავს? მოუკლავს თუ მოუკლია? დაუბამს თუ დაუბამს? შეუსვამს თუ შეუსვამს? უნახავს თუ უნახავს?).....254
7. -ებ სუფიქსიანი გარდამავალი ზმნების ფორმათა წარმოება თურმეობით მეორესა და კავშირებით მესამეში (აეშენებინა თუ აეშენებინა? აეშენებინოს თუ აეშენებინოს?) 258
8. ორპირიანი გარდამავალი ზმნების ფორმათა წარმოება თურმეობით პირველსა და თურმეობით მეორეში (გაუტეხია თუ გაუტეხნია? აეტეხა თუ აეტეხნა?) 260

ქართული სალიტერატურო ენის ნორმათა პროექტები (1932-1934)

1. ორგანიზაციაქმნილი თუ ორგანიზებული?.....265
2. ებ-იან სახელობითთან ზმნის შეთანხმება რიცხვში.....273
3. მსაზღვრელის საზღვრულთან შეთანხმება.....278
4. ზმნის გარდამავლობასთან დაკავშირებული პრაქტიკული საკითხები 280
5. -გან თანდებულის ხმარებისათვის ნათესაობითთან და მოქმედებითთან 289

ბოლემიკა

ობიექტური საზომისათვის სალიტერატურო ქართულიენის ნორმათა დადგენისას.....293

პრესა სალიტერატურო ენის სამსახურში

ჩემი სურვილი (გაზ. „კომუნისტის“ ენისა და სტილის შესახებ).....308
 თქმა მართლისა... (გაზ. „კომუნისტის“ დაარსების 60 წლისთავზე)...310
 რაიონული გაზეთი სალიტერატურო ენის სადარაჯოზე.....311
 დავიცვათ ენის სიწმინდე.....313

საქართველოში მეცნიერებისა და განათლების სისტემის შესახებ

განათლების ზოგიერთი საკითხი ჩვენში.....316
 ქართველ მეცნიერთა მიღწევები.....323
 ენა, ენათმეცნიერება, ქართული ენა: პრობლემები და პერსპექტივები 325

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

სახელოვან იუბილარს (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის არსებობის 20 წლისთავი).....334
 გვახსოვდეს და ვაფასებდეთ (მოგონება თბილისის უნივერსიტეტის შესახებ).....336
 თბილისის უნივერსიტეტი და ქართული სამეცნიერო აზროვნების აღორძინება.....339
 Тбилисский университет и возрождение грузинской научной мысли (К 50-летию со дня основания грузинского университета).....346
 ჩვენი მშობლიური უნივერსიტეტი 351
 დედაბოძი (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 60 წლისაა).....354
 მაშინ და ახლა (თბილისის უნივერსიტეტის 60 წლისთავი).....356

საშუალო სკოლის პრობლემები

ტიპიურ შეცთომათა ანალიზი საშუალო სკოლის მოწაფეთა წერით სამუშაოებში.....358

საჭიროა თუ არა ენის სწავლება საშუალო სკოლის უკანასკნელ კლასებში? (ღია წერილი საშუალო სკოლის მასწავლებლებს)	372
პრესტიჟი ეროვნული სკოლისა (ქართული ეროვნული სკოლის ისტორიიდან)	375
Сопоставительное изучение языков, как метод исследования и как метод обучения	378

სიტყვა ახალგაზრდობას

პირველკურსელებისა და პირველკლასელების სამახსოვრო დღე.....	383
„გამარჯვებას გისურვებთ კეთილშობილურ საქმეში“ (მიმართვა ახალგაზრდა მეცნიერთა რესპუბლიკური კონფერენციის მონაწილეებისადმი)	385
სახელიანი ივლიდეთ! (ორიოდე სიტყვა ახალგაზრდობას).....	388
Овладевайте языком великого русского народа!.....	389

საზოგადოებრივ-ჰუმანისტური საკითხები

ფაშიზმი პროგრესის უარყოფილობა.....	391
ვისურვოთ მშვიდობიანი შრომის ბედნიერი წელი!.....	401
თანამედროვეობის უდიდესი ამოცანა	402

Personalia

მასწავლებლები

ქართული კულტურის დიდი მკვლევარი (აკად. ივ. ჯავახიშვილის გარდაცვალების გამო).....	403
ივანე ჯავახიშვილი — თბილისის უნივერსიტეტის დამაარსებელი და ქართული კულტურის ისტორიის მკვლევარი (თეზისები).....	405
Ценный вклад в советскую науку (Акад. И.А. Джавахишвили, «Первоначальный строй и родство грузинского и кавказских языков»).....	407
აკად. ივ. ჯავახიშვილის ხსოვნას (1876-1940).....	409
Памяти Акад. И. А. Джавахишвили (1876-1940)	412
To the Memory of Ivane Javakhishvili (1876-1940)	415
პროფესორი იოსებ ყიფშიძე და თბილისის უნივერსიტეტი (მასწავლებლის ხსოვნას).....	417

მეგობრები და კოლეგები

მილოცვა

- აკად. **კორნელი კეკელიძეს** (დაბადების 75 და სამეცნიერო მოღვაწეობის 50 წლისთავისადმი მიძღვნილ საიუბილეო სხდომაზე) 421
- აკად. **ევგენი ხარაძე** (დაბადების 70 წლისთავის გამო) 423
- შემოქმედების სიხარული (**გიორგი ლეონიძის** დაბადების 60 წლისთავზე) 424

მოსაგონარი

- ამხანაგი, მეგობარი (**ვ. თოფურიას** გარდაცვალების გამო).....426
- ვარლამ თოფურია** როგორც მკვლევარი 428
- მოსაგონარი (**ვ. თოფურიას** დაბადების 80 წლისთავის გამო) 433
- მცირეოდენი — მოგონებიდან (**სიმონ ჯანაშიას** დაბადების 70 წლისთავის გამო) 438
- თვალსაჩინო მეცნიერი, ნათელი მოქალაქე (**გრიგოლ კიკნაძის** გარდაცვალების გამო) 441
- გამოჩენილი მეცნიერი, მოქალაქე (**ილია ვეკუას** გარდაცვალების გამო).....443
- რამდენიმე სიტყვა **ილია აბულაძის** მოსაგონრად.....445
- ენის ერთგული მუშაკი (**ივანე გიგინეიშვილის** გარდაცვალების გამო) 449
- მეცნიერებისათვის საყვარელი პოეტი (**სიმონ ჩიქოვანის** გარდაცვალების გამო).....451

უცხოელი ქართველოლოგები

- ჰუგო შუხარდტი** როგორც ქართველოლოგი (თეზისები) 452
- რენე ლაფონი**
- პროფესორ რენე ლაფონის ლექციები ბასკური ენის შესახებ 453
- ცნობილი ბასკოლოგ-კავკასიოლოგი 455
- „რენე ლაფონი და საქართველო“ (რეცენზია) 457
- ბასკოლოგ-კავკასიოლოგი რენე ლაფონი და იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების მორიგი ამოცანები.....459
- რენე ლაფონის გახსენება (დაბადების 80 წლისთავის გამო).....470
- О басках пиренейских и кавказских 472
- Лекции по баскскому языку профессора Р. Лафона 475

საენციკლოპედიო სტატიები

Николай Яковлевич Марр	477
Макс Мюллер	479
Фридрих Мюллер	480

In Memoriam: ოსებ სტალინი (გარდაცვალების გამო)

სტალინის უკვდავი სახელი მარად იცოცხლებს მის უკვდავ საქმეებში.....	481
Ученые сплочены вокруг партии (по поводу смерти И. В. Сталина).....	483

მოგონება

როდის იყო და როგორ.....	484
Когда и как это было.....	502
When and How It Happened.....	516

ინტერვიუ

ნიჭი და შრომა.....	529
თვრამეტი მეცნიერის პასუხი ერთ შეკითხვაზე (აქვს თუ არა მეცნიერებას პოეზია?)	542
სასიცოცხლო ძალა (პასუხები გაზ. „თბილისის“ ანკეტაზე)	543
Над чем работают ученые?	544
Толковый словарь грузинского языка (განმარტებითი ლექსიკონის რედაქტორთა ჯგუფის სახელმწიფო პრემიით დაჯილდოების გამო)	546

რედაქტორისაგან

წიგნში: ფ. რურუა. მართლწერის სავარჯიშოთა კრებული	548
წიგნში: ბასკური ენა და ბასკურ-კავკასიური ჰიპოთეზა	549
წიგნში: იან ბრაუნი. ბასკოლოგიის შესავალი	553

მეხუთე ტომის რედაქტორისაგან	556
--	-----

პრესაში გაბნეული დიდძალი მასალის კომპიუტერული ბეჭდვისათვის გასამზადებლად უსასყიდლოდ გაწეული შრომატევადი მუშაობისათვის (ფოტოგრაფირება) არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი და არნოლდ ჩიქობავას „შრომების“ მრავალტომეულის სარედაქციო კოლეგია მადლობას მოახსენებენ საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის საგამომცემლო განყოფილების მთავარ სპეციალისტს **შალვა პაპალაშვილს**.

ტექნიკური რედაქტორი **ლევან ვაშაკიძე**

ოპერატორები: **რუსუდან გრიგოლია, რუსუდან რატიანი**